

Obsah

ÚVOD

Prológ ·9·

SMATANA, M.: Segmenty zo slovenskej nárečovej lexiky
v širšej časovej dimenzii a prístupnej platforme ·15·

BLIŽŠIE K PRÍRODE

DVORNICKÁ, L.: Cesta k slncu ·32·

DVORNICKÁ, L.: Strom alebo drevo? ·50·

DVORNICKÁ, L.: Na zelenej lúke strom košatý ·57·

DVORNICKÁ, L.: Jaki koreň, taki strom ·65·

DVORNICKÁ, L.: I červíku ten koreň milý, v ktorom sa zrodil ·71·

DVORNICKÁ, L.: Jakí pen, takí pen, preca je za ním cién ·81·

Z KUCHYNE AJ ZO ZÁHRADY

SMATANA, M.: Nárečové názvy nejedlých plodov
a nepodarkov z našich sádov a záhrad ·90·

VANČOVÁ, I.: O názvoch dvoch nových ovocných krížencov ·96·

ONDREJČIKOVÁ, S.: Hruški, hruški, cukrovianki ·99·

FERENČIKOVÁ, A.: Kto je hladný, zje aj zemiak chladný
(o názvoch zemiakov z historickej perspektívy) ·105·

MARIČOVÁ, A.: Zemiaky a ich spracovanie
v staropazovskej kuchyni ·112·

MARIČOVÁ, A.: Kukurica vo výžive staropazovských Slovákov ·117·

MARIČOVÁ, A.: Pazóučanke samie pieklí chleba ·121·

ŠIMUNOVÁ, D.: Haju, haju, hajušky, varí mamka halušky ·125·

ŠIMUNOVÁ, D.: Nie je haluška ako haluška
ani strapačka ako strapačka ·132·

SMATANA, M.: Ako chutí mlieko ·137·

MARIČOVÁ, A.: Živá voda (Pazovčania chodili na vodu
na bezdám) ·156·

MARIČOVÁ, A.: Pálenuo ·159·

SMATANA, M.: O význame slova lahodný ·162·

NA OTCOVI ROD STOJÍ

CHOCHOL, M.: Počľivi vešeľe trime tri dñi
(Zo zemplínskej lexiky) ·168·

CHOCHOL, M.: Dzecko mojo ľubi (Zo zemplínskej lexiky) ·177·

KOPECKÁ, M.: Pomenovania slobodnej matky a jej dieťaťa
v nárečiach ·183·

BALLEKOVÁ, K.: Pomôžu Sirota, Ríman, Chovanec aj Pastorok,
Macošiar a Vdovin pôjdu do kúta! ·195·

BALLEKOVÁ, K.: O výrazoch vdovica a vdovčisko, zimný otec a nesladká mama ·200·

SMATANA, M.: Podoby názvov chorôb v nárečiach ·208·

CHOCHOL, M.: Od hlavi boľeňa... (Zo zemplínskej lexiky) ·233·

MARIČOVÁ, A.: Tradičné hry starých rodičov ·241·

RAMŠÁKOVÁ, A.: Zafše še fšel'ico džečiskom zvravilo ·246·

SMATANA, M.: Šťavnato, ale s mierou

(O nadávkach v nárečiach) ·252·

ŠIMUNOVÁ, D.: Ráno sa mu nesce, večer sa mu ťaží ·258·

ŽIGO, P.: Aj takto sme si želali v minulosti ·263·

ŠIKOVNÍ MAJSTRI ROBOTU HOTUJÚ

CHOCHOL, M.: Našo obisce ·270·

BALLEKOVÁ, K.: Kupujte od štrangárov žinky, šnúry, motúzy, špagáty, laná, povrazy ·277·

CHOCHOL, M.: Krnačky alebo krňačky ·286·

CHOCHOL, M.: „Pôsovnice“ alebo sonda do prác na Slovníku slovenských nárečí ·290·

POBER HANDRY NA VANDRY

ŠIMUNOVÁ, D.: Ej, ženičky, dávajte handričky za dobré ihličky, za pekné špendlíčky ·294·

ŠIMUNOVÁ, D.: Hander, hander, handerky ·298·

CHOCHOL, M.: Šati, šmati, hudri, lachi (Zo zemplínskej lexiky) ·303·

RÁCZOVÁ, P.: Zástery a fertuchy ·308·

RÁCZOVÁ, P.: Šatka v slovenských nárečiach ·314·

ŠIMUNOVÁ, D.: Večer vechtíkom, ráno nechťíkom ·319·

ŠIMUNOVÁ, D.: Suknica jej večne visí ·324·

NAJLACNEJŠIE JE TAM, KDE JE PENIAZ

ŠIMUNOVÁ, D.: Nie je rováš ako rováš ·328·

RAMŠÁKOVÁ, A.: O pomenovaniach mince, peniaza, platidla ·333·

RAMŠÁKOVÁ, A.: O pomenovaniach významov „prehnane šetriť“ a „prehnane minúť, prehajdákať peniaze“ ·340·

KRÁLIK, L.: Ako zarobiť navyše: privyrobiť si či prizarobiť si? ·347·

DUCHKOVÁ, S.: O niektorých starších a novších názvoch poplatkov ·351·

ŽIADEN ČLOVEK NEVIE, ČO VOJAK VYSTOJÍ

BALLEKOVÁ, K.: Na víťazstvo vojny pár koní, voz, 200-tisíc dám ·358·

FERENČÍKOVÁ, A.: Zasurmili surmity, volajú do zbroje ·364·

SLOVKO-DVE O MIESTNYCH NÁZVOCH

- ŽIGO, P.: Aj miestne názvy pochádzajú z prameňa rodnej reč ·370·
VALENTOVÁ, I.: Slovo agát a jeho adaptácia v slovenčine
a v terénnych názvoch ·377·
ONDREJKOVÁ, R.: Substantívum baza v slovenských terénnych
názvoch ·386·
LALIKOVÁ, T.: Substantívum dub v slovenských terénnych
názvoch ·391·
ONDREJKOVÁ, R.: Apelatíva bor, bôr a ich deriváty v slovenských
terénnych názvoch ·400·
LALIKOVÁ, T.: Substantívum ruža v slovenských terénnych
názvoch ·407·
LALIKOVÁ, T.: Slová bán, bán v slovenských terénnych názvoch ·412·
RAMŠÁKOVÁ, A.: Poznáme významy slov beskyd a grapa? ·420·
RAMŠÁKOVÁ, A.: Poznáme významy slov kýčera a sihla? ·427·
RAMŠÁKOVÁ, A.: Slovenské anojkonýmá utvorené
zo základu brija ·434·
VALENTOVÁ, I.: Chce Gorbu z Gerečom stáhnúť dokopi
(O terénnych názvoch v Tardoši) ·442·
MAJTÁN, M.: Názov vrchu Marhát ·450·
ŽIGO, P.: Smilno ·453·

ČOŽE JE TO ZA MENO?

- VALENTOVÁ, I.: Priezviská Berec, Berecký ·458·
VALENTOVÁ, I.: Priezvisko Brozman ·461·
VALENTOVÁ, I.: Priezvisko Buzna – je hanlivé alebo nie? ·463·
VALENTOVÁ, I.: Ako vzniklo priezvisko Gubo ·469·
MAJTÁN, M.: Priezviská Bondra a Handzuš ·477·
MAJTÁN, M.: Priezviská Harabin a Harabín ·479·
MAJTÁN, M.: Priezvisko Kubovský ·481·
MAJTÁN, M.: Priezviská Kýška a Kiska ·483·
MAJTÁN, M.: Priezviská Lajčiak a Lajčák ·485·
MAJTÁN, M.: Priezvisko Murgaš ·487·
KRÁLIK, L.: Patrí priezvisko Zverbík medzi tzv.
zvieracie priezviská? ·489·

Epilóg ·495·

- Abecedný zoznam obcí ·497·
Zoznam značiek okresov ·505·
Literatúra a pramene ·506·
Index nárečových slov, mien a názvov lokalít ·524·